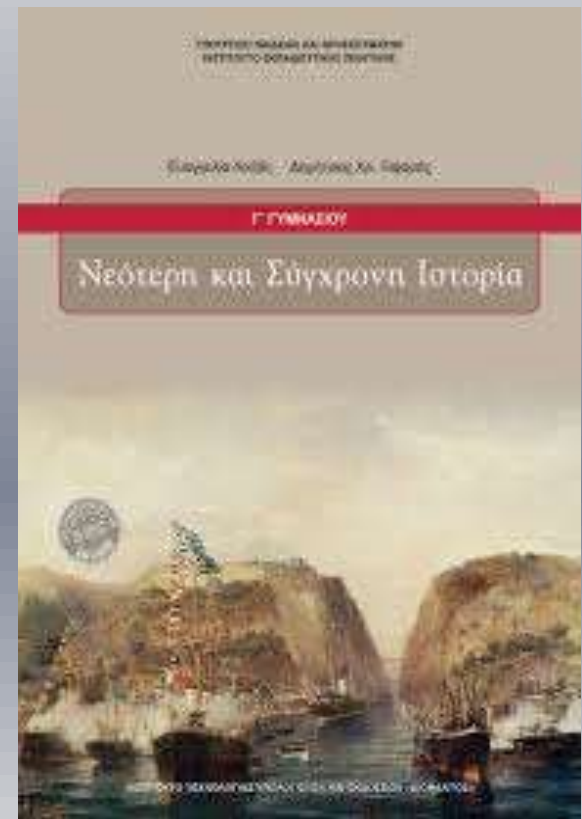

Επεξεργασία ιστορικών παραθεμάτων

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΕΝΟΤΗΤΕΣ 17-18-19-20

ΕΝΟΤΗΤΑ 17

Συνδυάζοντας τις πληροφορίες του κειμένου και τις ιστορικές σας γνώσεις να καταγράψετε την κατάσταση που συνάντησε ο Καποδίστριας όταν έφτασε στην Ελλάδα.

- Ό,τι είδε κι άκουσε ελάχιστα ενθάρρυναν το έργο του. Οι εκθέσεις των κυβερνητικών εκπροσώπων μιλούσαν για εσωτερική αποσύνθεση. Ο υπουργός των εσωτερικών Λόντος ανέφερε ότι ολόκληρη η διοίκηση είχε αποσυντεθεί και η κάθε περιοχή αγνοούσε το κέντρο. Ο υπουργός των εξωτερικών και των ναυτικών παραπονέθηκε ότι η Ελλάς υπέφερε από την παρουσία των ξένων στόλων][...] το μικρό ελληνικό ναυτικό διοικούσε ο Κόχραν χωρίς να λογαριάζει την κυβέρνηση. Ο πόλεμος είχε επιφέρει βαθείς πληγές στο εμπόριο και οι κάτοικοι των νησιών ίσα που ζούσαν. Ο υπουργός των οικονομικών ανέφερε ότι τα έσοδα του κράτους ήταν μηδαμινά. Το έλλειμμα του εθνικού ταμείου ήταν 28724 γρόσια. Ο υπουργός δικαιοσύνης και εκπαιδεύσεως δεν είχε να επιδείξει παρά δύο δικαστήρια και ελάχιστα σχολεία.

Μέντελσον – Μπαρτόλντι, Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης

- **Από το βιβλίο:** Η κατάσταση που βρήκε ο Καποδίστριας ήταν τραγική. Η χώρα ήταν κατερειπωμένη και ο λαός εξαθλιωμένος. Ληστές και πειρατές έλεγχαν μεγάλες περιοχές, ενώ αιγυπτιακός στρατός παρέμενε στη ΝΔ Πελοπόννησο και τουρκικός στη Στερεά Ελλάδα.
- **Από το παράθεμα:** Το παράθεμα επιβεβαιώνει τις πληροφορίες του βιβλίου, αφού η χώρα σύμφωνα με τα κυβερνητικά στελέχη βρισκόταν σε αποσύνθεση. Κεντρική διοίκηση πρακτικά δεν υπήρχε, αφού οι διάφορες περιφέρειες αγνοούσαν τις εντολές της κυβέρνησης. Το ελληνικό ναυτικό εξουσιαζόταν από τις ξένες δυνάμεις. Η οικονομία βρισκόταν στα πρόθυρα της κατάρρευσης, αφού το εμπόριο είχε ατονήσει, το κρατικό ταμείο παρουσίαζε μεγάλο χρηματικό έλλειμμα, ενώ οι υποδομές των σχολείων και των δικαστηρίων ήταν ανύπαρκτες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 18

Συνδυάζοντας το παραθεμα και τις πληροφορίες του σχολικού βιβλίου να καταγράψετε τους λόγους που οδήγησαν στην επανάσταση της 3ης Σεπτέμβρη του 1843 και τα γεγονότα της μέρας εκείνης.

- Η οικονομική κρίση και η απειλή οικονομικού ελέγχου αποτέλεσαν το κατάλληλο πλαίσιο για να εκδηλωθούν οι αντιδράσεις που οδήγησαν τελικά στην επανάσταση και στην παραχώρηση Συντάγματος. Τον Ιανουάριο του 1843 η χώρα αδυνατούσε να πληρώσει τα τοκοχρεολύσιά του δανείου και οι δυνάμεις επέβαλαν οικονομικό έλεγχο κι οι Δυνάμεις όχι μόνο δε διευκόλυναν, αλλά επέβαλαν οικονομικό έλεγχο καταργώντας την οικονομική αυτονομία της χώρας [...]. Η κοινωνική αναταραχή ήταν το φυσικό επακόλουθο αυτής της πολιτικής. Ο στρατός, από τα πρώτα θύματα των περικοπών, εναντιώθηκε στον Όθωνα, αφαιρώντας του έτσι ένα σημαντικό στήριγμα. Οι φήμες που είχαν αρχίσει να διαρρέουν, για συνωμοσία που εξυφαινόταν εναντίον του βασιλιά, επέσπευσαν την εξέγερση. Ο Όθων βρέθηκε σχεδόν προ τετελεσμένου γεγονότος. [...] Οι ξένες δυνάμεις, χωρίς να έχουν άμεση ανάμειξη, στήριξαν με τη σιωπή τους ή την έμμεση ενθάρρυνση τους την επανάσταση. Υπό την πίεση του Καλλέργη [...] ο Όθωνας αναγκάστηκε να δεχθεί τα αιτήματα των επαναστατών.

Λούβη Λίνα, «Το ελληνικό κράτος 1833-1871. Το πολιτικό πλαίσιο των πρώτων βηματισμών»

- **Από το βιβλίο και το παράθεμα (1^ο ζητούμενο):** Η οικονομική κατάσταση των αγροτών χειροτέρευε και στην ύπαιθρο αναπτυσσόταν η ληστεία. Επιπλέον, η Ελλάδα αδυνατούσε να εξοφλήσει τα δάνειά της, με αποτέλεσμα οι Δυνάμεις να επιβάλουν οικονομικό έλεγχο στη χώρα και περικοπή των κρατικών δαπανών. Έτσι η χώρα έχασε την οικονομική της αυτονομία. Οι στρατιωτικοί, από τα πρώτα θύματα των περικοπών, στράφηκαν εναντίον του Όθωνα κι έτσι αυτός έχασε ένα σημαντικό στήριγμα. Παράλληλα οι οικονομικοί περιορισμοί προκάλεσαν έντονη κοινωνική δυσαρέσκεια.
- **Από το βιβλίο και το παράθεμα (2^ο ζητούμενο):** Έτσι προκλήθηκε πολιτική αναταραχή, η οποία εντάθηκε λόγω και των φημών για συνωμοσία εναντίον του βασιλιά. Οι επικεφαλής των κομμάτων Α. Μαυροκορδάτος, Ι. Κωλέττης, Α. Μεταξάς και Α. Λόντος πίστευαν ότι η παραχώρηση συντάγματος θα απάλλασσε τη χώρα από τους Βαυαρούς και θα την ανακούφιζε από την οικονομική και κοινωνική κρίση. Έτσι, τη νύχτα της 2ης προς την 3η Σεπτεμβρίου 1843 η φρουρά της Αθήνας και πολλοί πολίτες με επικεφαλής τον συνταγματάρχη Δημήτριο Καλλέργη και τον αγωνιστή του '21 Μακρυγιάννη συγκεντρώθηκαν έξω από τα ανάκτορα και απαίτησαν από τον Όθωνα να παραχωρήσει. Ο βασιλιάς υποχρεώθηκε να προκηρύξει εκλογές για Εθνοσυνέλευση, που θα ψήφισε σύνταγμα. Οι μεγάλες δυνάμεις δεν αναμείχθηκαν άμεσα με την επανάσταση, αλλά με τη σιωπή τους την ενθάρρυναν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 19

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και το παράδειγμα να καταγράψετε ποια ήταν τα συντηρητικά και ποια τα προοδευτικά στοιχεία του συντάγματος του 1844.

- «Το πραξικόπημα του 1843 δεν έφερε στην Ελλάδα παρά μια πολιτική αλλαγή περιορισμένης σημασίας. Το Σύνταγμα του 1844 ήταν υπερβολικά συντηρητικό. Η νομοθετική εξουσία ασκούνταν συλλογικά απ' το βασιλιά, από μια Βουλή εκλεγμένη απ' το λαό σύμφωνα μ' ένα σύστημα, που ήταν λίγο-πολύ τιμοκρατικό[...]. Η εκτελεστική εξουσία ανήκει στο βασιλιά κι ασκείται απ' τους υπεύθυνους υπουργούς του, διοριζόμενους και παυόμενους απ' αυτόν χωρίς την έγκριση της Βουλής.[...]. Ωστόσο τα δημοκρατικά στοιχεία δεν έλειπαν. Οι πολίτες ήταν ίσοι μπροστά στο νόμο, υπήρχε εγγύηση της ατομικής ελευθερίας, της ελευθερίας του τύπου, του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι και δεν αναγνωριζόταν στην Ελλάδα η δουλεία.»

Ν. Σβορώνος, επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας

Από το βιβλίο και το παράθεμα: Σύμφωνα με το παράθεμα το Σύνταγμα του 1844 ήταν συντηρητικό και δεν επέφερε σημαντικές πολιτικές αλλαγές. Αυτό επιβεβαιώνεται:

- α) Από την ανάμειξη του βασιλιά και στις τρεις μορφές εξουσίας (εκτελεστική, νομοθετική, δικαστική). Μάλιστα είχε τη δυνατότητα να διορίζει και να παύει τους υπουργούς όποτε ήθελε, ενώ διόριζε και το νομοθετικό σώμα της Γερουσίας.
- β) Παρόλο που δόθηκε η δυνατότητα ψήφου για την εκλογή της Βουλής το σύστημα χαρακτηρίζεται στο παράθεμα ως τιμοκρατικό.
- γ) Η συγκρότηση και δραστηριότητα των πολιτικών κομμάτων δεν κατοχυρωνόταν συνταγματικά.

Ωστόσο, το Σύνταγμα του 1844 είχε και κάποια φιλελεύθερα στοιχεία που αφορούσαν τις ατομικές ελευθερίες: οι πολίτες ήταν ίσοι μπροστά στο νόμο, υπήρχε εξασφάλιση της ατομικής ελευθερίας, της ελευθερίας του τύπου, του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι και δεν αναγνωριζόταν η δουλεία.

Αφού διαβάσετε το παρακάτω παράθεμα να καταγράψετε τον πολιτικό βίο του Ιωάννη Κωλέττη κατά τα χρόνια της πρωθυπουργίας του και με βάση αυτή την καταγραφή να καταγράψετε την προσωπική σας κριτική και γνώμη σχετικά με την πολιτική του Ιωάννη Κωλέττη.

Η πρωθυπουργία του Κωλέττη διήρκεσε μια τριετία. Όπως η κυβέρνηση Μαυροκορδάτου, έτσι και του Κωλέττη δε συνέβαλε στη δημιουργία ομαλού πολιτικού βίου στην Ελλάδα. Η εσωτερική του πολιτική είναι γεμάτη από ανωμαλίες, αταξίες, καταχρήσεις των δημοσίων χρημάτων, αυθαίρετους διορισμούς και παύσεις υπαλλήλων, ταραχές κλ. Ήταν ένας μεγάλος κομματάρχης, άφθαστος στην ψηφοθηρία, καθώς και στην καιροσκοπία· απέβλεπε δηλαδή ιδιαίτερα στην αύξηση των μελών του κόμματός του και στην αναρρίχησή του στην αρχή. Απουσίαζε σχεδόν συνεχώς από τις συνεδριάσεις της βουλής, ενώ δεν παρέλειπε να δέχεται τους ψηφοφόρους του που συνωθούνταν έξω από το σπίτι του, κοντά στην Πύλη του Αδριανού, για να τον παρακαλέσουν για κάποιο προσωπικό τους ζήτημα, για κάποιο ρουσφέτι. [...] Ο Κωλέττης καλλιέργησε, όσο κανείς προηγούμενός του, τα σπέρματα της συναλλαγής και της πολιτικής διαφθοράς, τα οποία εισέδυσαν βαθιά στην παράδοση των πολιτικών ηθών της χώρας. Ο Κωλέττης ήταν ακόμη ο πρώτος Έλληνας πολιτικός, που διαχειριζόμενος τα κοινά απέκτησε μεγάλη περιουσία, 630.000 δραχμές της εποχής εκείνης. Αλλά και ως προς την εξωτερική πολιτική ο Κωλέττης, ο παρουσιαζόμενος ως ο κατ' εξοχήν θιασώτης της Μεγάλης Ιδέας, δεν έχει τίποτε να παρουσιάσει.

Απ. Βακαλόπουλος, *Νέα ελληνική ιστορία, 1204-1985*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 249-250

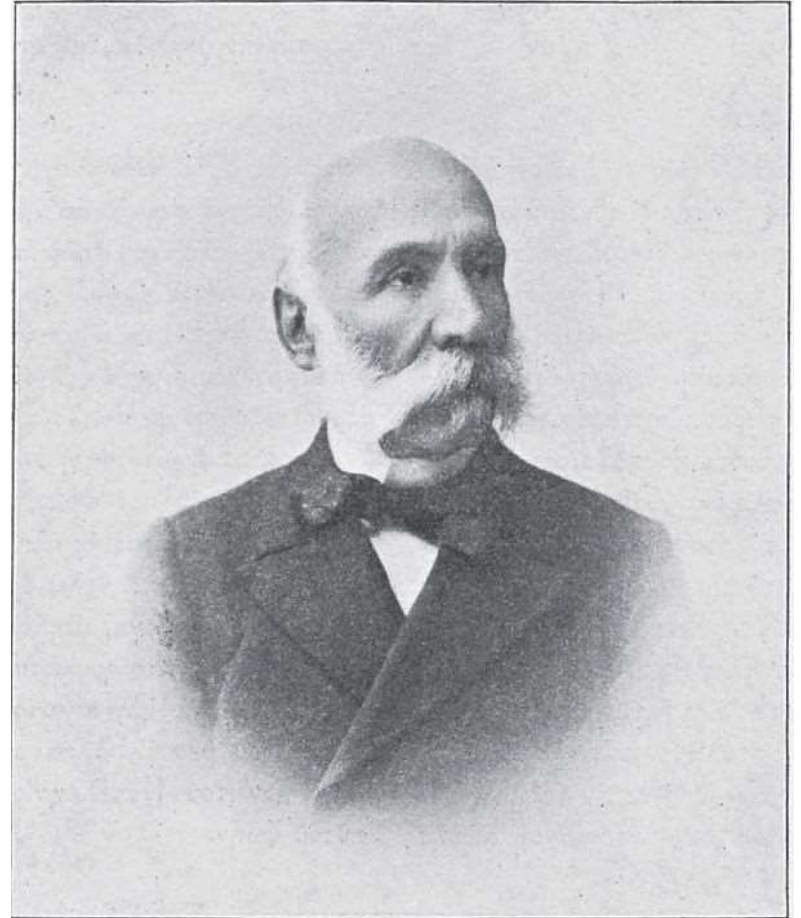
- ❖ Σύμφωνα με το παράθεμα η περίοδος της πρωθυπουργία του Κωλέττη χαρακτηρίζεται από πολιτικές αναταράξεις, ταραχές. Ο Κωλέττης ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για την ανάπτυξη του κόμματός του, την εξασφάλιση ψήφων και θέσεων εξουσίας. Απουσίαζε από τις συνεδριάσεις της βουλής, **συνεργαζόταν με τον Όθωνα και παραβίαζε συνεχώς το Σύνταγμα**. Ιδιαίτερα τον ενδιέφερε η εξυπηρέτηση (ρουσφέτι) των ψηφοφόρων του, γι' αυτό και τους δεχόταν επισκέψεις του στο σπίτι του. Όσον αφορά την εξωτερική πολιτική, ήταν επίσημος εκφραστής της Μεγάλης Ιδέας, χωρίς όμως να συνεισφέρει τίποτα παραπάνω.
- ❖ Οι πολιτικές πρακτικές του Κωλέττη χαρακτηρίζονται από **καιροσκοπισμό** και **ιδιοτέλεια**: υπονόμευσε τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς εξαιτίας της συνεργασίας του με τον Όθωνα και των παραβιάσεων του Συντάγματος. Με τα συνεχή ρουσφέτια συνέβαλε ώστε η πρακτική του ρουσφετιού να ριζώσει στη συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας. Ο ίδιος πλούτισε ξοδεύοντας κρατικούς πόρους, σε μια περίοδο που το ελληνικό κράτος αντιμετώπιζε τεράστια οικονομικά προβλήματα.

Αξιοποιώντας το παράθεμα και το σχολικό βιβλίο να επισημάνετε: α) το περιεχόμενο του όρου «Μεγάλη Ιδέα», β) τις αιτίες που οδήγησαν στην υιοθέτηση αυτής της αντίληψης, γ) τα προβλήματα που δημιουργήσε η υιοθέτηση αυτής της αντίληψης από τις πολιτικές δυνάμεις εκείνης της εποχής

Τα σύνορα της Ελλάδας θεωρήθηκαν εξαρχής προσωρινά, αφού άφηναν τόσο μεγάλο αριθμό Ελλήνων εκτός. Το αποτέλεσμα ήταν να επικρατήσει η αντίληψη ότι το καινούργιο κράτος θα έπρεπε να είναι κυρίως όργανο συνεχών διεκδικήσεων εδαφικής διεύρυνσης, παρά τα σαθρά οικονομικά του θεμέλια. Ο Ιωάννης Κωλέττης ήταν ο εφευρέτης του όρου Μεγάλη Ιδέα -ενός όρου με όρια εξ ορισμού δυσδιάκριτα. Τα κόμματα και η εκλογική τους πελατεία μπορεί να συμφωνούσαν αορίστως στο στόχο της εδαφικής επέκτασης της Ελλάδας, αλλά δεν μπορούσαν να αποσαφηνίσουν ούτε για ποια και πόση επέκταση μιλούσαν ούτε με ποιον τρόπο θα την πετύχαιναν. Απλώς η έμφαση έφευγε από τη μικρή προβληματική Ελλάδα και επικεντρωνόταν στη μεγάλη διάσπαρτη ελληνική φυλή. Η αοριστία ήταν ανέκαθεν βολική στα χέρια των πολιτικών. Τους επέτρεπε να μη δεσμεύονται με συγκεκριμένα προγράμματα και επιλογές και να μεταθέτουν τη λύση όλων των προβλημάτων στο ασαφές μέλλον. Η στοχοπροσήλωση αυτή αποτέλεσε -μαζί με τη δυσχερή οικονομική κατάσταση και τις αναπόφευκτα κακές ελληνοτουρκικές σχέσεις- τον κυριότερο παράγοντα της κακοδαιμονίας του ασθενούς ελληνικού βασιλείου και της εξάρτησής του από το εξωτερικό.

- α) Η έννοια της Μεγάλης Ιδέας εκφράστηκε ξεκάθαρα από τον **Ιωάννη Κωλέττη** το 1844. Εξέφραζε την άποψη ότι για να μπορέσει η Ελλάδα να αναπτυχθεί και να ορθοποδήσει πρέπει πρώτα **να αναπτυχθούν τα σύνορα της χώρας και να συμπεριλάβουν τους ελληνικούς πληθυσμούς που βρίσκονταν υπό ξένη (κυρίως οθωμανική) κυριαρχία.**
- β) Βασική αιτία υιοθέτησης της Μεγάλης Ιδέας ήταν **η οικονομική αδυναμία** του ελληνικού κράτους καθώς και η πεποίθηση ότι **τα σύνορα του ελληνικού κράτους ήταν εξαρχής προσωρινά**, οπότε σταδιακά θα έπρεπε να διευρυνθούν για να συμπεριλάβουν και τους υπόλοιπους Έλληνες (αλύτρωτοι). Αλλά η υιοθέτηση της Μεγάλης Ιδέας ήταν **βολική** και **για τα κόμματα** εκείνης της εποχής, αφού η Μεγάλη Ιδέα είχε **αόριστο περιεχόμενο** και παράλληλα επέτρεπε στους πολιτικούς να **αποφεύγουν τη συζήτηση για τα σοβαρά εσωτερικά προβλήματα** και να μεταθέτουν την επίλυσή τους στο μέλλον.
- γ) Η εστίαση στην επέκταση των ελληνικών συνόρων είχε ως αποτέλεσμα τη **συνέχιση της οικονομικής αδυναμίας του κράτους**, συντηρούσε τις **κακές σχέσεις με την Οθωμανική Αυτοκρατορία** και **δεν άφηνε χώρο για τη διατύπωση άλλων πολιτικών αντιλήψεων**, οι οποίες θεωρούσαν ότι πρώτα πρέπει να επιτευχθεί ισχυρή οικονομική ανάπτυξη κι έπειτα να υπάρξει εδαφική επέκταση.

ENOTHTA 20

Ποιες αλλαγές στο Σύνταγμα του 1864 πιστοποιούν ότι υπήρξαν προοδευτικές αλλαγές σε σχέση με το Σύνταγμα του 1844;

Σύνταγμα 1844	Σύνταγμα 1864	Διαφορά
Συνταγματική Μοναρχία	Βασιλευόμενη Δημοκρατία	Αναγνώριση της δημοκρατικής αρχής: ο λαός κυρίαρχος παράγοντας του πολιτεύματος
Διορισμός Γερουσίας από βασιλιά	Κατάργηση Γερουσίας	Κατάργηση ενός θεσμού που δεν εκλέγεται από το λαό.
Διορισμός δικαιοσύνης από βασιλιά	Ανεξαρτητοποίηση δικαιοσύνης	Οι δικαστικές αποφάσεις δεν επηρεάζονται από τη σχέση των δικαστών με το βασιλιά.